

Context:

Voorafgaand aan deze monoloog geeft de Nederlandse kunstenaar, fotograaf en Bühneontwerper Michiel Voet een speech naar aanleiding van de opening van zijn nieuwste tentoonstelling in de NDSM-werf in Amsterdam Noord. De toehoorders drinken champagne en bevinden zich in een ruimte vlak naast de plek waar de eigenlijke voorstelling plaatsvindt. Onderwerp van de fotoreeks die Voet bespreekt, is een Algerijnse vluchteling die jarenlang in zijn atelier heeft gelogeed. Michiel Voet raakte tot op zekere hoogte gevaarlijk gefascineerd door de ongrijpbaarheid van deze man. Een van de namen die de Algerijn hanteerde was Karim Ramtani. Als het publiek zijn champagneglazen leeg heeft, wordt het met zachte dwang naar de scheepswerf zelf geleid.

Tekst:

In de grote hal van die scheepswerf zijn videoprojecties van Michiel Voet te zien. Tussen die projecties staan versleten en kapot gemaakte banken. Ze zijn duidelijk afkomstig uit de fotowerken. Een nieuw videowerk begint af te spelen. In die video is Karim Ramtani te zien in een ondefinieerbare ruimte. En in die ruimte staat een tv-toestel. Daarop zien we een vrouw die in het Arabisch steeds dezelfde tekst herhaalt: *'Mohammed kom naar huis. Waar ben je? We wachten op je...'* Het geluid is in de hele scheepsbouwloods te horen. Het publiek heeft plaatsgenomen op de stoeltjes en kijkt naar twee grote videoschermen die uit twee containers komen.

In de hal in de verte staat een man, het is Karim Ramtani. Hij draagt hetzelfde kleding als de Karim Ramtani op de video en heeft hetzelfde latexmasker over zijn gezicht.

Vanuit de verte kijkt Karim Ramtami naar het publiek. Hij komt langzaam naar ons toe gelopen en spreekt zacht (door een zendmicrofoon).

Karim:

(In het Arabisch)

'Ik kom er aan, mama. Heb geduld. Ik kom naar huis. Ik heb hier nog wat te vertellen. Maar als ik daarmee klaar ben, word ik opgehaald door een vriend met een Mercedes. En dan kom ik naar huis. Blijf op mij wachten mama. Blijf op mij wachten.'

(Tegen het publiek.)

Weten jullie wat zij zegt?

Die vrouw?

Die vrouw die steeds hetzelfde roept (*in het Arabisch*):

'Mohammed kom naar huis. Waar ben je? We wachten op je.'

Die vrouw is mijn moeder.

'Mohammed kom naar huis. We wachten op je.'

Ik woon al 23 jaar illegaal in Europa, al mijn geld gaat op aan de telefoongesprekken met mijn moeder in Algiers. Als ik met mama bel, ben ik thuis.

Maar deze vrouw is niet mijn moeder.

Ze is door Michiel Voet ingehuurd om mijn moeder te spelen.

Ze komt uit Amsterdam West en spreekt Marokkaans.

Ik kom uit Algerije en heet Karim Ramtani.

'Het maakt niet uit of het waar is. Het gaat om het verhaal' zegt Michiel Voet.

Michiel Voet maakte kunst van mij. Vier jaar lang.

Hij geeft mij deze moeder. En ook een dak om onder te slapen.

En ik geeft hem leugens. Hij weet het, maar beseft het niet.

Dat is de deal.

Een van zijn eerste projecten was het fotograferen van mijn huid. Hij zag daar, net als ik, een soort kaart in. De kaart van het leven. Ik vertelde hem dat mijn littekens veroorzaakt waren door mijn moeder. Dat ze me sloeg. Met stokken. Met allerlei dingen. Omdat ze dacht dat ik behekst was. Dat ik was bezworen door het boze oog. 'Dat is schitterend,' zei Michiel Voet, 'je moeder heeft je eerst gebaad. En door je daarna te verminken, heeft zij je begrensd, beperkt en dus eigenlijk voor de tweede keer gemaakt.'

Toen ik hem later vertelde dat ik die littekens aan de gevangenis had overgehouden, luisterde hij niet. Hij vond het eerste verhaal veel beter.

Ik had hem ontmoet ergens tussen de vijftiende en de vijfentwintigste keer dat ik was opgepakt. Ergens tussen vijftiende en vijfentwintigste dat ik die dag een scheet had gelaten en gewoon voor mij uit zat te staren.

Ik werkte in een ruimte naast zijn atelier. Daar. Bij Rezatex. Dat was toen een verzamelplaats van tweedehands-kleding die naar Algerije werd gestuurd. Een land waarvan ik wist dat niemand gek genoeg zou zijn om tweedehands kleding uit Nederland te dragen.

Ik werkte daar omdat ik verliefd was geworden op een Nederlandse vrouw. Die ik meteen weer had verlaten toen ik merkte dat zij dacht dat ik haar hulp nodig had. Ze wilde met mij trouwen om mij aan papieren te helpen. Zij was de non van haar eigen geweten. Ook in bed.

Ook in bed dacht zij aan ontwikkelingshulp te doen.

Ik zwierf in die tijd rond in de ongedefinieerde zone die Europa heet. Ik had geen huis en geen geld. Ik verveelde me kapot. Ik had alle tijd. Ik werkte op allerlei plekken, vooral in keukens.

Op een dag gaf Michiel Voet mij thee met veel te veel suiker, net als mijn moeder. Hij zei: 'Jij bent getraumatiseerd. De grote filosofen uit het verleden, waren ook bannelingen, vluchtelingen net als jij. Je hebt geen idee hoe vrij en ongebonden jij bent. Nieuwe ideeën zullen uit jullie hoek moeten komen. Jullie fascineren mij.' Jullie, zei hij, zonder dat ik wist over welke anderen hij het precies had.

Kunstenaars zijn altijd de makkelijkste prooien van mijn woorden geweest. Daar kan je het makkelijkste mee praten bedoel ik. In eerste instantie. Kunstenaars en religieuze gekken.

Ja, daar kan je mee praten. Maar die laatsten luisteren natuurlijk niet. Dat doet God in hun plaats. Maar omdat God dan weer niets terugzegt...

Goed, kunstenaars dus, daar had ik het over. Artiesten. Dichters. Schrijvers. Fotografen. Fanatici. Het is me een rijtje. Er zijn veel rijtjes.

De eerste blanke, blonde vrouw waar ik ooit seks mee heb gehad was ook een kunstenaar. Ze schilderde mannenlichamen in varkensbloed. Dat is wat ze deed. Ik kwam haar tegen in een chique hotel in Parijs. Ofwel sliep ik onder bruggen, ofwel in chique hotels.

Ja, als je op de vlucht bent voor extremen, verlies je onderweg de zin voor middelmaat.

'Ik wil je neuken,' zei ze. Vlakaf. En dat kon natuurlijk, want zij wist dat ik geen naam had en dat zij zich niets anders hoefde herinneren dan mijn vlees.

'Je hebt littekens op je ziel,' zei ze. 'Waar komen die vandaan?'

En ik moest het haar vertellen, anders wilde ze haar slipje niet uitdoen. Dus zei ik:

‘In het noorden van Pakistan werd ik achterna gezeten door de Taliban omdat een vriend van mij een plastic tas bij mij had achtergelaten met wapens zonder dat ik daarvan op de hoogte was en toen ik werd opgepakt, wilde de Taliban die wapens opeisen en blijkbaar had mijn vriend aan die strijders verteld dat ik een overtuigd moslimstrijder was en pas nadat mijn zoon werd ontvoerd en mishandeld en gekeeld kon ik ontsnappen en slaagde ik erin om Turkije en Griekenland te doorkruisen op weg naar een beter leven maar in alle achtentwintig lidstaten van de Europese Unie werd mijn asielaanvraag geweigerd omdat ik volgens de Pakistaanse autoriteiten banden had met diezelfde Taliban die mijn zoon hadden vermoord.’

Ik vertelde haar alles wat ze wilde horen.

Ze deed alsof ze huilde, daarna kwam ze drie keer klaar.

Dat laatste deed ze niet alsof.

Ik ben natuurlijk nog nooit in Pakistan geweest. Maar het verhaal vertel ik soms. Iedereen wil het horen. Dat ik uit een oorlogsgebied kom. Het verhaal van die vriend, die vriend met zijn plastic tas. En dat hij mij vroeg om die tas te bewaren en hoe achteraf bleek dat die tas wapens bevatte van het FIS. Het Front Islamique du Salut of al-Jabha l-Islamiya lil-Inqaadh. Ik vertel mensen voortdurend dat ik uit een oorlogsgebied kom. Dat ik vóór mijn vlucht uit Algerije zes maanden in de gevangenis heb gezeten. Dat de overheid mij aanzag voor een terrorist. Een handlanger van de gewapende jihad. Een Algerijn met bloed aan zijn handen. Ja, ik vertel mensen de godganse tijd dat ik uit een oorlogsgebied kom. Dat ik getraumatiseerd ben. En of ik hen nu wijsmaak dat ik een Algerijn, Palestijn, Pakistaan of Afghaan ben, maakt meestal niet veel uit. Nog nooit heeft iemand gedacht dat ik loog. Iedereen gelooft mij. Iedereen weet dat die oorlog verschrikkelijk is. Dat hele dorpen zijn uitgemoord. Dat priesters en kinderen samen worden gemarteld. Dat de gevangenisdeuren wegrotten van het bloed. Dat onschuldige vrouwen de ballen van hun echtgenoten moeten vreten. Iedereen gelooft het.

Iedereen. Behalve ik.

Ook Michiel Voet vertelde ik het oorlogsverhaal. De juiste versie. Met de juiste plaatsnamen, althans. Voor de rest is er niets 'juist' aan dat hele verhaal. Aan geen enkele versie.

'Wat een krankzinnig verhaal' zei hij, 'dat is goed. Hier kunnen we theatrale beelden uit halen. Ensceneringen die over ontheemdheid gaan. Deze thematiek is universeel.' Hij bouwde claustrofobische opstellingen waar hij mij een plek in gaf. Vervolgens maakte hij daar heel veel foto's van. En daarna zag ik hem die foto's eindeloos bewerken en manipuleren. Kleurcorrecties, witbalansen, blauwbalansen, groen, rood, geel, weet ik veel wat allemaal, ze waren nooit goed genoeg.

Hij stelde ontzettend veel vragen en ik gaf hem altijd antwoord. Soms vertelde ik het ene verhaal, soms een ander.

Je moet mensen niet vertellen wie je bent. Je geeft hen de kaart in handen waarmee ze je kunnen veroveren.

Een paar dagen later sliep ik voor het eerst in zijn atelier. Het was het minste dat ik voor hem kon terugdoen. Zijn dure fotolampen, zijn apparatuur, zijn computers, fototoestellen; voortaan was het 's nachts allemaal veilig.

Ziet u wel eens mensen op straat zoals ik?

Waar komen ze toch vandaan?

Waar gaan ze naartoe?

Wie willen ze vergeten?

Wat kunnen ze betalen?

Een biertje?

Een brood?

Een hotel?

Een gsm?

Een krantje?

Een hoer?

Een fles wijn?

Een vliegtuigticket?

Maak u zich geen zorgen, ze zullen u niks vragen.

De mensen in de transitzone.

En wie ik ben?

Dat is een ingewikkeld verhaal.

Bent u bang voor mij?

Zal ik u wat zeggen over identiteit?

Identiteit is een burcht gebouwd met stenen van angst.

Ik was een keer in een Amsterdams café waar een onbekende Nederlandse schrijver mij een hele avond op biertjes trakteerde en mij voorstelde om mij – als ik daarmee instemde natuurlijk – om het leven te brengen. Hij was van plan om een roman te schrijven waarin hij voor eens en altijd de kloof wilde dichtten tussen wie wij zijn en ‘wat’ anderen van ons maken. De kloof tussen de fictie van de blik en de realiteit van het gezicht. En om dat te realiseren had hij zichzelf voorgenomen om een illegale vluchteling te vermoorden. Om daar dan later een roman over te schrijven. En hij beloofde mij postume roem.

Ik zei dat niemand zou geloven dat hij mij écht zou hebben vermoord. Dat zijn boek een mislukking zou worden. De schrijver werd kwaad en zei dat ik op moest lazeren. Die ontmoeting maakte iets in mij los. Ik begon nachtmerries te krijgen over die schrijver. En op den duur wist ik helemaal niet meer of die man echt had bestaan.

Kijk, u moet een ding weten. Ik vertel u natuurlijk een hoop dingen. En daarvan is het één belangrijker dan het ander, maar het belangrijkste wat ik u vertel, wat u echt moet weten, is dat ik achterna word gezeten. Niet dat ik op de vlucht ben, vluchten is meer iets voor vluchtelingen, en als ik van één soort mensen probeer te vluchten, dan zijn het wel vluchtelingen, maar wat u dus moet weten is dat ik achterna wordt gezeten. Als ik mij omdraai, mijn naam verander, misdaden pleeg, zonder ooit op de plaats van die misdaad te zijn geweest, dan nog word ik achternagezeten.

Na dat gesprek met die schrijver in dat café ben ik als een razende gek naar het Centraal Station gerend. Ik moest zo snel mogelijk de overkant bereiken. Het atelier van Michiel. Alleen daar was ik veilig. Michiel was de enige die zou geloven dat ik die avond een schrijver had ontmoet, die een illegaal wilde vermoorden, om er een roman over te schrijven.

Het was bijna drie uur in de nacht.

De veerpont naar Noord was buiten dienst.

Maar ik kon daar niet op die kade blijven staan.

Ik kon ook niet terug

Dus besloot ik, zonder het werkelijk te besluiten, om in het water te springen en met mijn laatste krachten zwom ik naar de overkant.

Het water was niet koud. Alleen in het begin.

Het was vooral heel zwart en zwaarder dan lood.

Het leek uren te duren.

En waarschijnlijk duurde het ook uren.

Michiel Voet was er niet.

Hij sliep nooit in zijn atelier.

Ik zag de foto's die we hadden gemaakt.

Ik ging naar boven, naar het Penthouse,

zo noemde ik dat kraanhokje,
ik sliep er op een oud matras.

Ooit had Michiel beneden een bed klaargelegd met verse lakens.

Maar daar kon ik niets mee, het was niet van mij.

Ik wilde niet in dat bed slapen.

De enige plek waar een ander ooit de contouren van mijn bed had bepaald was de
gevangenis.

Ik was zeiknat en wilde slapen.

Ik dacht: als ik wakker word, zijn mijn kleren droog.

Licht.

Een sleutel.

Neen, eerst een sleutel, dan licht.

Ze hebben mij gevonden, dacht ik, de politie, de IND.

Ik vlucht weg onder mijn matras.

Ik hoor de voetstappen van een enkel iemand.

Het kan niet anders.

Michiel Voet?

Ik herken hem aan zijn ademhaling...

Hij moet weten dat ik hier ben

Hem vertrouw ik, hoewel ik zelf niet weet waarom.

En toch vlucht ik weg in mijn matras.

Hij schrikt van het geritsel.

Hij twijfelt.

Hij wacht.

Hij verdwijnt.

Nee, hij verdwijnt niet.

Laat je zien, zegt zijn stem
Karim, ik weet dat jij het bent, wat heb je misdaan?
Misdgaan?
Bij dat woord schrik ik.

Beneden hoor ik hem rommelen.
Maar hij komt niet naar me toe.

Plots hoor ik dat hij naar de politie belt.
Hij geeft toe dat er niets is gestolen en dat hij het zou doorgeven,
mocht dat wel het geval blijken.
De politie had geen reden om te komen.
Er was nóg geen misdrijf gepleegd.

Pas na een uur hoor ik hem naar boven klimmen.
Ik verstop mij nog dieper in mijn matras.
Michiel Voet klimt mijn Penthouse binnen, trapt tegen het matras.
Hij trapt zo hard dat ik het moet loslaten.
Ik kijk hem aan.
Hij trilt.
Hij zweet.
Hij is doodsbang.
In zijn hand een stalen koevoet, klaar om mij de kop in te slaan.

Een uur later zitten we in zijn keuken.
Hij heeft thee gemaakt, zegt dat hij zich schaamt.
Hij excuseert zich omdat hij dacht dat ik een inbreker was.

Maar hij zegt ook dat hij, door dit incident, opeens heeft begrepen hoe het voelt om een vluchteling te zijn. 'Natuurlijk verwar jij je herinneringen en trauma's uit de burgeroorlog met wat je nu mee maakt. Dat kan niet anders. Nachtmerries over het Algerije van twintig jaar geleden. Over het Front Islamique du Salut. Jabha l-Islameya lil-Inqaadh.' Dat laatste zei hij trots.

Alsof hij diezelfde dag nog een documentaire gezien had die ik niet kende.

Drink rustig je thee op, hier ben je veilig, je bent in Nederland, hier kan je niks overkomen.

Drink rustig je thee op en slaap niet meer in dat smerige matras. Ik heb verse lakens voor je.

Ik zet de verwarming wel aan. En als je je moeder wilt bellen in Algerije, neem mijn telefoon maar, geen enkel probleem.

Dat zei de kunstenaar en hij liep weg.

Hij draaide zich om en zei: 'Heb jij zin om morgen foto's te maken?'

Opkomst Mercedes. Vanuit de verte komt de auto langzaam naar het publiek gereden. Er klinkt Arabische muziek uit de auto. Karim kijkt om naar de Mercedes, maar vervolgt daarna weer zijn verhaal.

En toen pas, na dat incident, zijn we al die foto's gaan maken. Michiel vroeg mij wat ik er van zou vinden om die bizarre situatie van vannacht opnieuw te ensceneren. Maar nu gestileerd.

Het vroeg mij of ik opnieuw in dat matras wilde kruipen.

Hij zei: 'We gaan van jou een onzichtbare man maken.'

'Dat ben ik al 23 jaar.' zei ik.

‘Nee, maar we gaan laten zien wat het is om onzichtbaar te zijn. Om te leven zonder identiteit. Dat wordt het thema van mijn nieuwe tentoonstelling. Ik wil de onzichtbaren zichtbaar maken. Het moet gaan over de verbeelding van het verdwijnen.’

Een of andere theaterregisseur, Leopold Witte, die hij regelmatig uitnodigde in zijn atelier zei een keer dat hij de objectificatie van de vluchteling zo sterk verbeeld vond. En hij legde mij uit wat objectificatie betekende, terwijl dat woord natuurlijk ook in het Frans bestaat, en ook in het Arabisch: namelijk *tashiyay*’, afgeleid van het woord *shay*’ of *shi*, dat ‘ding’ betekent.

Het was al met al fijn werken met Michiel Voet. Hij was geen onaangenaam gesprekspartner. Bij de meeste verhalen die ik vertelde, bleef hij maar zeggen: ‘Ja, dat vind ik goed. Jezus, Karim, jouw verhalen zitten vol sterke beelden.’

Voor de verhalen die ik volledig verzong, bleken Michiel Voet het meest te inspireren.

Bijvoorbeeld dat verhaal dat ik werd opgepakt omdat ik op een fiets reed.

Hij geloofde dat.

Iedereen gelooft het.

Dat Amsterdam de enige stad ter wereld is waar je opgepakt kunt worden voor het besturen van een rijwiel.

Natuurlijk was ik niet opgepakt voor die fiets. Ik was opgepakt omdat ik een Algerijn was in een trainingspak. Ze vroegen mijn papieren. Had ik niet. Hoe ik dan heette. Ik noemde een andere naam. De naam van een Marokkaan die ik vaag kende. Karim Ramtami. De agenten geloofden mij en lieten me gaan.

In het boek dat sommigen van jullie gekocht hebben, heeft Michiel Voet het voorval van die fiets verward met een andere keer dat ik werd aangehouden. In een winkel. Volgens hem zou ik daarna drie maanden met een Ghanees en een Chinees in een cel

hebben doorgebracht. Mensen waarmee ik een nieuwe taal had moeten uitvinden om mee te communiceren.

Daar klopt geen reet van. Romantisch gelul. Er was niets dat ons verbond. Je kunt je niet verbinden met mensen zonder identiteit als je zelf geen identiteit hebt.

Vluchtelingen vormen geen groep. Zij die op de vlucht zijn, komen elkaar onderweg niet tegen. Dat is een mythe. Er is niets dat ons bindt. Er is geen gemeenschap. Geen liefde.

Michiel Voet gaf mij kost en inwoon. Aanbetalingen, auteursrechten of uurlonen heb ik altijd afgewezen. Niet dat hij die dingen ooit heeft aangeboden, maar ik heb ze wel altijd afgewezen.

Dan ben je verdomme een vluchteling en ga je nog eens verlagen tot betaalde arbeid. Geen paspoort betekent: geen contract. Dat is mijn devies.

En geld is nooit het probleem geweest. Er is geld genoeg op deze planeet en gelukkig komt er steeds genoeg van dat geld in mijn handen vloeien. Waar het precies vandaan komt, kan ik jullie natuurlijk niet zeggen.

Op een dag tijdens een fotoshoot zat ik weer weggestopt in een of ander kastje.

Michiel Voet zei: 'Ik zie te weinig van je.'

'Ik ben onzichtbaar,' antwoordde ik.

En toen vertelde hij me wat hij met zijn foto's onderzocht. Hij worstelde met een paradox. Zijn foto's moesten inzichtelijk maken wat het is om onzichtbaar te leven. Hij wilde zijn publiek op een zintuigelijke manier laten ervaren wat het is om te leven zonder identiteit. En tegelijkertijd vroeg hij zich af of fotografie daar wel het juiste medium voor was? Een foto heeft nu eenmaal de neiging om datgene weg te laten dat je niet kunt zien.

En zo kwam hij op het idee om een jonge onbekende toneelschrijver een verhaal over mij te laten schrijven.

Die jonge toneelschrijver kwam dus op een dag het atelier binnen. Hij zag er onopvallend uit.

Hij vroeg mij: Karim, heb je niet gevoel dat Michiel je gebruikt om *zijn* verhaal vertellen? Hij zal de credits ontvangen, de recensies, de complimenten, de interviews, hij zal *jouw* veren in zijn reet ontvangen. En dat terwijl jij langzaam een abstractie van jezelf wordt.'

Abstractie, abstractie, abstractie. Wie is er verdomme geen abstractie? Als je naar een hoer gaat, interesseert het je dan hoe zij heet?

Als je met je eigen vrouw ligt te neuken en je beeldt je in dat zij iemand anders is. Is dat dan geen abstractie?

Je kijkt in de spiegel en links wordt plotseling rechts: wat is er abstracter dan dat?

Ik heb die schrijver na die vraag meteen uit het atelier weggejaagd en Michiel Voet laten weten dat ik zelf wel voor zijn theatervoorstelling zou opdraven.

Een schrijver of een acteur die mijn rol speelt; ik heb dat allemaal niet nodig.

De rijdt de Mercedes weer verder tot dicht bij het publiek. De andere Karim Ramtani's komen uit de auto en blijven staan rondom de auto. De bestuurder (ik) blijft achter het stuur. De drie andere Karim Ramtani;s nemen tijdens dit laatste tekstdeel plaats tegenover het publiek in de banken en kijken het publiek aan.

Toeristen nemen *sabbaticals*.

Ze gaan op wereldreis om hun ziel te vinden.

Je kunt ook gewoon een gevangenis proberen.

Verlichting heb ik er alleen nooit gevonden.

Hoe dieper ik naar binnen ging, hoe donkerder het werd.

Vijf maanden zat ik de eerste keer. Vijf maanden.

Ik had gehoopt dat Michiel Voet mij een keer zou komen bezoeken

Hij heeft het geen enkele keer gedaan.

Later zei hij mij 'dat hij een gevangenis te veel vond overeenstemmen met het clichébeeld van vluchtelingen. Alsof vluchtelingen altijd slachtoffers zijn. Alsof ze altijd maar genaaid en opgesloten worden.'

Natuurlijk had hij gelijk, maar toch had ik graag gewild dat hij mij was komen bezoeken.

De enige persoon die ik in die periode gezien heb, was een studente die een studie maakte over de perceptie van Syrische vluchtelingen in Nederlandse gevangenissen en opvangcentra.

De laatste keer dat ik opgepakt werd, was toen ik in een zijstraat van een zijstraat verzeild was geraakt en door vier kale neonazi's werd aangevallen met boksbeugels, stroomstootapparaten en honkbalknuppels. Ze hadden me in een deken gewikkeld zodat ik niet meer kon zien waar de klappen vandaan kwamen.

Ik piste bloed. Ik ademde bloed. Ik zag bloed. Ik was buiten bewustzijn.

Later bleek dat ik eerst naar een ziekenhuis was gebracht en daarna gelijk door naar het detentiecentrum in Rotterdam.

Oh ja, niet onbelangrijk. Toen ik wakker werd in dat detentiecentrum werd ik gelijk door een paar agenten ondervraagd. De naam Karim Ramtani was bij de politie bekend. Hij had een overal gepleegd op een oude eenzame vrouw die later aan haar verwondingen was bezweken. Roofmoord. Karim Ramtani had een moord gepleegd. Ik was Karim Ramtani. Dus ik had die moord gepleegd.

Eerst vond ik het allemaal ongeloofwaardig en onnozel. Daarna vond ik het grappig. Pas vrij laat besepte ik wat de gevolgen konden zijn.

De advocaat die ze na drie weken stuurden, was dronken. Voor de rest was het een beste man.

‘Dit berust allemaal op een vergissing,’ zei ik tegen hem, ‘die documenten die op mijn lichaam werden gevonden zijn niet van mij. Mijn echte naam is Michiel Voet.’

Het werd allemaal een beetje ingewikkeld, maar dat was op dat moment het beste verhaal.

Dus zei ik tegen die advocaat:

‘Hoewel ik natuurlijk een Algerijns voorkomen heb en mijn accent niet zuiver Nederlands is, is mijn echte naam: Michiel Voet. Mijn vader was een Nederlandse kunstenaar die ooit naar Algerije was afgereisd om aan een boek te werken. Mijn moeder was toen een vrijgevochten prostituee die aanpakte met Westerse toeristen. Die toeristen kwamen daar meestal pas na een paar dagen achter. Als ze verliefd waren. En dus bereid om meer te betalen. Zo ook mijn vader. Jan Voet. Zo heette hij. En toen hij hoorde dat hij een hoer had bezwangert, was hij direct bereid om in ons levensonderhoud te voorzien. Op voorwaarde dat wij in Algerije zouden blijven. Toen ik achttien werd, zorgde hij ervoor dat ik aan de Rietveldacademie in Amsterdam kon studeren. Daarna heb ik mij als kunstenaar, fotograaf en theaterontwerper in een atelier op het NSDM-terrein gevestigd.

De oude scheepswerf werd al snel een magneet voor kunstenaars, lanterfanter en illegalen. Vooral die laatste groep interesseerde mij.

Ik ben mij meer en meer gaan verdiepen in het leven van de onzichtbaren, ontheemden, wettelozen en gedepriveerden. Omdat ik geloof dat goede kunst rechtstreeks in het leven geworteld moet zijn, ben ik nachtelijke tochten in de stad gaan ondernemen. Ik deed mijzelf voor als illegaal en bewoog mij zo door de onzichtbare lagen van Amsterdam. Een andere wereld, die zich op nog geen millimeter van de zichtbare wereld bevindt, maar die wij desondanks nooit zien. En tijdens dat onderzoek werd ik in elkaar geramd door dat stelletjes neonazi's en zo

ben ik hier terecht gekomen. Een van de agenten heeft een paspoort in mijn zakken gevonden dat ik ooit voor drieduizend euro van een Afghaan heb gekocht.'

Dat vertelde ik die advocaat.

'Mijn echte paspoort ligt natuurlijk nog thuis. U kunt een kijkje gaan nemen op mijn website: www.michielvoet.nl. U zult daar zien dat ik in de meeste foto's op die website zelf figureer.'

De advocaat bleef roerloos zitten en keek mij aan. Hij stonk uit zijn bek. Hij kromde zijn rug en rommelde in zijn koffer en gromde.

'Wat denk jij nou? Dat ik niet gewoon in je kanis kan kijken om te zien wie je bent. Je bent een smerige vuile leugenachtige illegaal, dat ben je.'

'Mag ik ondertussen gebruik maken van mijn recht op een telefoontje?'

En hij bracht een agent op de hoogte van mijn wens en die agent bracht mij naar een telefoon. Ik belde meteen naar Michiel Voet.

'Waar heb jij nou weer uitgehangen?' lachte hij.

'Dat maakt niet uit. Michiel, herinner je je nog die plastic zak die ik je een keer heb gegeven op het atelier? Daar zitten twintig vervalste identiteitsbewijzen in en het is mogelijk dat de politie zo meteen voor je deur staat. Het is dus belangrijk dat je die ergens, buiten je atelier, verstopt.'

Hij lachte weer en zocht naar de tas. Toen vloekte hij.

U wilt niet weten wat hij toen allemaal tegen mij zei.

'Michiel, luister, dit is even heel belangrijk. Karim Ramtani is niet mijn echte naam. Dat wist je toch, Michiel, dat heb ik je toch gezegd.'

'Je hebt mij onlangs nog gezegd...'

'Dat was om met je te dollen. Karim Ramtani is mijn valse naam. Maar dat maakt nu niet uit. Ze hebben mij weer opgepakt, Michiel. En blijkbaar heeft een of andere Karim Ramtani – een Marokkaan, meer weet ik ook niet – een moord gepleegd. En nu denken ze dat ik dat ben.'

'Wie?'

'Karim Ramtami.'

'Maar dat ben jij toch?'

'Nee.'

'Wat? Jij hebt al die tijd tegen mij gelogen?'

'Ik moest tegen je liegen om het interessant te houden. Hoe meer verhalen ik vertelde, hoe meer foto's jij kon maken. Maar nu, Michiel, nu is het even belangrijk dat we de waarheid vertellen. Wel, niet de waarheid, maar de waarheid tussen jou en mij.

Mijn echte naam is Mohammed. Als je tussen mijn spullen kijkt, dan zal je ergens een oud Algerijns paspoort vinden.'

'Ik heb je spullen allemaal weggegooid. Jij bent hier een half jaar niet meer geweest. Ik dacht dat je in Duitsland zat. En er zat niets bruikbaars tussen.'

'Wat zeg je?'

En het duurde even voor wat hij zei volledig tot mij doorsijpelde.

Het kwam er op neer dat ik mijn identiteit was verloren.

Ik was nu geen Algerijn meer.

Ik kon natuurlijk naar mijn moeder bellen. Maar ja, wie zou mijn moeder geloven?

Elke vrouw zou kunnen zeggen dat zij mij heeft gebaard.

‘Je hebt geen idee hoe verschrikkelijk dit is,’ zei ik tegen Michiel Voet.

Hij zei: ‘Jij zadelt mij op met een tas vol valse identiteitsbewijzen en dan verwijt jij mij dat ik je spullen niet bewaar?!’

‘Die tas is een andere kwestie. Michiel, je moet me helpen. Dit is even heel erg belangrijk.

Mijn leven staat op het spel.’

‘Ik weet niet of ik je nog kan vertrouwen,’ zei Michiel.

‘Alsjeblieft, het moet, deze keer lieg ik niet. Ik heb mijn advocaat gezegd dat mijn naam eigenlijk Michiel Voet is. Ik heb gebruik gemaakt van je identiteit. Anders word ik binnenkort met een moord opgezadeld.’

‘Wat?’

‘Ik heb je naam even gebruikt, Michiel.’

‘Jij gebruikt mijn atelier. Je slaapt hier. Jij zadelt mij op met valse identiteitsbewijzen en nu ga je ook nog mijn identiteit stelen?’

‘Luister, Michiel, het spijt me, het spijt me dat het allemaal zo verwarrend is.

Maar ik heb jouw atelier nooit gebruikt. Alleen bewaakt. Maar nu heb ik je nodig. Dit is de enige keer dat ik je echt nodig heb. Zeg tegen die agenten dat jij mijn assistent bent. Dat je je paspoort thuis bent vergeten. En dat *ik* Michiel Voet ben.'

'Vergeet het.' Dat zei hij. 'Jij hebt mij al genoeg ellende bezorgd. Ik weet niet wie jij bent.'

En mijn identiteit krijg je niet. Die is van mij. Daar blijf je af.'

'Jij hebt verdomme twee boeken van mij gemaakt. Jij hebt je tentoonstelling. Jij hebt je foto's. En ik, wat heb ik?'

'Ik heb voorgesteld om je te betalen. Maar dat wilde je niet. Ik heb je zichtbaar gemaakt godverdomme.'

'Nee,' zei ik. 'Jij hebt mij verdomme *onzichtbaar* gemaakt. En nu kan ik geen kant meer op.'

Leen mij jouw naam. Een keer. En dan verdwijn ik voorgoed.'

'Het spijt mij, Karim.'

'Ik heet verdomme niet, Karim.'

'Luister. Ik kan niets voor je doen. Mijn naam. Daar blijf je af. Alles, maar niet mijn naam.'

Het videowerk van de ademende maskers komt langzaam op de twee videoschermen. Het geluid van het ademen zal onder de komende tekstdeel te horen zijn. Steeds harder tot het einde toe.

Ik heb vier jaar in de gevangenis gezeten. Voor een moord die ik niet heb gepleegd.
Ondertussen publiceerde Michiel Voet zijn fotoboeken.

En Michiel...

Hey, valt het jullie trouwens op?

Michiel? Michiel? Waar ben je?

Gelooft u dit verhaal? Of denkt u dat hij de Belgische schrijver Michael Bijnens naar mij stuurde om mijn verhaal op te schrijven. En dat zijn vriend, Leopold Witte, dat stuk dan regisseerde. Alsof ik mijn eigen verhaal niet kan vertellen.

Hey Michiel? Waar ben je nou, man? Of ben je *onzichtbaar* geworden?

Michiel stapt met een masker uit de auto. Hij blijft bij de Mercedes staan.

Hey meneer de kunstenaar, joehoe.

Hier heb je hem. Mijn ziel. Mijn existentiële toestand.

Hier sta ik verdomme. Maar ik ben geen foto. Geen acteur.

Ik ben een mens. Ik heb een gezicht.

Ik ben godverdomme geen vluchteling.

Ik ben geen onzichtbare man.

Geen abstractie.

Ik besta en behalve dat is niets mij gelukt, maar ik besta wel.

En dat is wat wij allemaal willen.

Gewoon bestaan.

Hey Michiel, zie je me jongen? Hier ben ik. Ik ben hier!

De Karim Ramtani's stappen in de auto.

Mohammed stapt ook in de auto.

Daarna Michiel.

De Mercedes rijdt weg.